

УДК 340.12

Світлана Миколаївна Кравчук,

*присяжна суддя Шевченківського районного суду м. Львова,
здобувач наукового ступеня кандидата юридичних наук кафедри історії
держави, права та політико-правових учень
Львівського національного університету імені Івана Франка,
старший викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук Української
академії друкарства (м. Львів)*

Теоретико-правові дослідження торгівлі людьми як підґрунтя для її подолання

Торгівля людьми – глобальна проблема, хоча більшість вважає, що цей аспект його не торкається та права людини перебувають під ретельним захистом держав, а така нелюдська форма дій просто вигадка та пережиток минулого. Проте, це не так. Експерти ООН констатують факт більш значної привабливості торгівлі людьми в порівнянні навіть з торгівлею наркотиками та зброєю, та ще за умов менш значних ризиків. Отож, боротьба з цими діями, як способами поневолення людини, обмеження її життєвих (фізичних), економічних та ін. прав потребує об'єднання міжнародних зусиль у сучасному світі. Означеній проблемі не відомі державні межі, поділ держав за економічним рівнем розвитку, тощо. Ця проблема стосується як народів втягнених у війну, так і тих, які живуть у мирі. Загалом це низькі у моральному сенсі дії, що ґрунтуються на введенні в оману. Такі дії тісно переплітають з трудовою експлуатацією і давно стали викликом сучасному суспільству. Доречно наголосити, що у Європі це найпопулярніший підпільний бізнес і це навіть тісно пов'язано з успішним економічним розвитком країн-учасниць Європейського Союзу. Оскільки, останні стають привабливими для людей які бажають покращити свій життєвий рівень. Економічно незабезпечені, невдоволені матеріальним станом люди прагнуть у них потрапити у будь-який спосіб. Не секрет, що за сучасних економічних умов це стало вадою багатьох українців, які «шукають» деінде матеріального та особистого (шлюби) «щастя».

В теоретико-правовому сенсі явищу торгівлі людьми властиві такі елементи: дії (вербування, перевезення, вербування, передання приховування чи отримання людей); засоби (погрози, насилля, ін. форми

примусу, шахрайство, обман, зловживання владою чи вразливість становища, підкуп у вигляді платежів чи вигід (зисків) для отримання згоди особи); цілі – як певні прагнення досягти тих чи інших результатів, внаслідок вчинення відповідних дій.

Роль держави – пункт призначення чи шлях (транзит, переміщення). Багато країн є і вихідним пунктом, і кінцевим (поєднують у собі декілька цілей).

Важливим є дослідження Тюрканової Є. В. [1, с. 12], яка в т. ч. провела класифікацію торгівлі людьми. Так, за критерієм сфери експлуатації в науці виведено наступні види: 1. Торгівля людьми (частіше жінками та дітьми) з метою сексуальної експлуатації: для організації «цивільної» проституції; для організації проституції у місцях військових дій і розташуванні військ; для організації секс-туризму; для виробництва порнографії. 2. Торгівля людьми з метою експлуатації їх праці в т. ч.: в «поточному виробництві»; в неформальній і тіневій економіці; на підпільному виробництві та при виробництві контрафактної продукції; в домашньому господарстві; дитяча праця. 3. Торгівля людьми (особливо діти та інваліди) з метою жебрацтва, в т. ч.: використання дітей; використання інвалідів; «оренда немовлят» для жебрацтва. 4. Корисливі фіктивні шлюби («наречена по листуванню») в т. ч.: для використання в домашньому господарстві; примусового сурогатного материнства; для обслуговування хворих, дітей та пристарілих родичів. Доповню цю сферу ще одним виділеним авторським підвидом: примусове донорство (вилучення яйцеклітин для репродукції) та сурогатне материнство. Оскільки він тісно пов'язаний саме з вищенаведеною сферою та не потребує виокремлення в особливу групу відносин (впливає з «шлюбних»). Такі корисливі шлюби найчастіше виникають через легковірне листуванням через соціальні мережі. Створюється можливість відбору «людського матеріалу» – зовнішні риси, колір очей, волосся, ріст, тощо. 5. Торгівля для трансплантації органів та тканин. 6. Торгівля дітьми задля усиновлення/удочеріння. 7. Торгівля з метою використання в збройних конфліктах. 8. Використання солдат і в'язнів для примусових робіт. Вважаю за доцільне додатково продовжити наведену класифікацію: 9. Використання в'язнів у збройних конфліктах. 10. Використання людей (особливо дітей) задля «прищеплення» чи ін. типів тоталітарної фанатичної свідомості (деструктивне прислужництво, тощо).

Досліджена та допрацьована класифікація не є перфектною, оскільки явище характеризується особливим динамізмом, «приспосуванням» до реалій сучасної життєвої дійсності (інформаційне суспільство), та слугує легким шляхом до певних вигод (зисків) окремих осіб, груп, організацій.

Наведемо виведені причини цього нелюдиномірного явища: політичні (курс держав повинен мати гуманістичний напрям); економічні (держави повинні працювати над подоланням бідності); адміністративно-організаційні (є потреба посилення адміністративного контролю); правові (відсутність правового регулювання або ж його недосконалість); морально-етичні (низький рівень етики та моралі).

Однією з основних підстав подолання торгівлі людьми є осмислене та безспірне визнання цього явища як негативного державами світу та встановлення відповідного внутрішньодержавного правового регулювання. Об'єктивне (писане) право повинне ґрунтуватись на наукових дослідженнях, передусім – теоретико-правових. Закони повинні прийматися з врахуванням багатьох аспектів законодавства інших держав. Це зробить їх ефективнішими та зміцнить захист прав людини. Торгівля людьми має транснаціональний характер, тому єдність щодо наслідків для людини та специфіка неправомірних дій мають бути враховані в законодавстві кожної з держав. Закони повинні працювати й є способи «заставити» їх це зробити – створити таке правове поле та життєві умови для людини, за яких торгівля людьми стане малоприбутковою, ризикованою і марною з кожного погляду справою.

Список бібліографічних посилань

1. Тюрканова Е. В. Торговля людьми в Российской Федерации: обзор и анализ текущей ситуации по проблеме. М. : Изд-во ЮНИСЕФ, 2006. 154 с.

Одержано 30.10.2019